TEMEINICIA *PRIMA FACIE* A ACȚIUNII – CONDIȚIE A APLICĂRII MĂSURILOR DE ASIGURARE A ACȚIUNII CIVILE

Veaceslav BOTNARI
CZU: 347.922 vbotnari@mail.ru

Asigurarea acțiunii civile este instituția de drept procesual civil care constă dintr-o serie de măsuri silite, temporare şi urgente, ce pot fi aplicate de instanță, la cererea părții interesate, cu scopul de a asigura o bună finalitate a procesului civil, și anume, executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.

Asigurarea acțiunii civile fără dubii reprezintă o imixtiune în drepturile uneia dintre părțile aflate în litigiu. Astfel, este necesar ca acest instrument, deși deosebit de util, să fie aplicat cu atenție pentru a evita ingerințe lipsite de necesitate sau chiar abuzive în drepturile celeilalte părți. Această sarcină, deși primar revine participanților aflați în litigiu – să nu înainteze cereri abuzive de asigurare a acțiunii – doar cu scopul de a crea prejudicii celeilalte părți, însă în final instanța de judecată apreciază necesitatea aplicării măsurilor de asigurare.

Astfel, pentru a admite solicitarea participantului și a aplica măsura de asigurare, instanța urmează să verifice dacă sunt suficiente probe şi argumente că aplicarea măsurilor de asigurare corespunde scopului prevăzut de lege, adică să asigure executarea efectivă a unei viitoare hotărâri și că măsura solicitată este în concordanță cu obiectul acțiunii. Aceste două condiții rezultă iminent din art.174 Cod de procedură civilă, însă, în opinia noastră, sunt insuficiente.

Curtea Supremă de Justiție în Hotărârea Explicativă nr.32 din 24.10.2003 (cu modificările și completările ulterioare) indică asupra următoarelor considerente pe care instanța trebuie să le abordeze cu ocazia examinării unei cereri de asigurare a acțiunii: „*a) raționalitatea şi temeinicia cerinţelor solicitantului despre aplicarea măsurilor de asigurare; b) probabilitatea cauzării unui prejudiciu solicitantului în cazul neaplicării măsurilor asiguratorii; c) dacă există periculum in mora (pericol de dispariţie, degradare, înstrăinare, risipire a bunului sau proastă administrare); e) asigurarea unui echilibru între interesele*

părţilor cointeresate; f) preîntâmpinarea atingerii intereselor publice sau a intereselor unor terţi în cazul aplicării măsurilor de asigurare; g) în ce măsură modalitatea de asigurare a acţiunii solicitate e în corelaţie cu obiectul acţiunii înaintate şi dacă aceasta va asigura realizarea de facto a scopului măsurilor de asigurare”.

Alte norme, precum art.58 din Legea privind dreptul de autor şi drepturile conexe, indică și asupra unor condiții deosebite pentru asigurare acțiunii – „(3) *Pentru a se pronunţa în privinţa măsurilor prevăzute la alin.(1) şi (2), instanţa de judecată poate să ceară reclamantului să prezinte probe concludente pentru a se asigura în deplină măsură că el este titularul de drepturi şi că drepturile sale au fost încălcate sau că o atare încălcare este iminentă*”.

Similar prevede și Codul administrativ, care, la art.172 alin. (2) menționează că pentru a fi admisă o solicitare de suspendare a actului administrativ individual contestat este necesară *„a) existența unor suspiciuni serioase și rezonabile privind legalitatea actului administrativ individual defavorabil; ....”* Această condiție este prevăzută și în art.11^1 alin.3 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei care prevede că „*Suspendarea executării actelor Băncii Naţionale poate fi dispusă de instanţa de judecată numai la cererea reclamantului, depusă concomitent cu înaintarea acţiunii, şi doar în cazul în care sînt întrunite cumulativ următoarele condiţii: a) motivele invocate de reclamant în susţinerea acţiunii sînt pertinente şi bine întemeiate şi este un caz prima facie împotriva legalităţii actului contestat; ...* ”. Aceeași condiție este prevăzută și la art.33 alin. (12) din Legea cu privire la prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului.

Observăm că această condiție vine în disonanță cu interpretarea propusă de Curtea Supremă de Justiție în Recomandarea nr.5 din 01.11.2012 și Hotărârea explicativă sus-menționată, precum că la examinarea cererii de asigurare a acțiunii instanța de judecată nu trebuie sub nicio formă să abordeze fondul cauzei.

În prezenta, ținem să punem în discuție necesitatea examinării *prima facie* a temeiniciei acțiunii ca o condiție pentru aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. Deși nu este prevăzută pentru asigurarea acțiunilor civile de drept comun, considerăm că acesta trebuie să fie unul dintre criteriile de bază ale admiterii asigurării acțiunii.

Suntem de părerea că procesul intelectual al unui judecător, atunci când examinează o cerere de asigurare a acțiunii inevitabil va include și reflexii, cel puțin, sumare asupra temeiniciei în fond a acțiunii și bineînțeles concluziile lăuntrice cu privire la fondul pretențiilor vor determina într-o anumită măsura admiterea sau respingerea solicitării de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii civile. Din acest motiv, considerăm că un asemenea criteriu este unul firesc și care nu poate să dăuneze examinarea acțiunii în fond, or independent de textul normativ sau recomandările de interpretare a acestuia, abordarea sumară a temeiniciei unei acțiuni este un proces natural și firesc pentru persoana care are în față o asemenea sarcină. Din acest motiv, limitarea formală a judecătorului de a se expune cu privire la temeinicia *prima facie* a acțiunii în încheierea pe care o emite cu privire la examinarea asigurării acțiunii nu elimină procesul intelectual lăuntric al unui judecător, atunci când se expune referitor la o anumită chestiune pe marginea cauzei pe care o examinează.

În opinia noastră, art.174 CPC deși nu prevede expres această condiție pentru a dispune măsuri de asigurare, lasă totuși loc pentru aplicarea ei. Astfel, potrivit art. 174 alin. (1) CPC, asigurarea acțiuni civile se face atunci când *"... neaplicarea măsurilor de asigurare a acţiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătoreşti"*. Executarea hotărârii judecătorești poate fi pusă în discuție doar atunci când acțiunea, cel puțin parțial se admite, respectiv, este necesar ca măcar cel puțin la prima vedere acțiunea să fie întemeiată. În caz, contrar, atunci când la prima vedere acțiunea este vădit neîntemeiată, în mod rezonabil trebuie să acceptăm că nu va exista o hotărâre care să fie executată și cu atât mai mult nu va exista situația de „imposibilitate a executării".

Ținem să menționăm că existența cel puțin *prima facie* a unui drept încălcat în contextul examinării cererii de asigurare a acțiunii a fost abordată în jurisprudența *common law* încă în anii '70 a secolului trecut. Astfel, în *cauza Mareva Compania Naviera SA vs International Bulkcarriers SA* [1], Curtea de Apel a Marii Britanii a notată că: „*... Curtea nu va dispune o măsură pentru a apăra o persoană care nu are un drept prevăzut de lege sau care i se cuvine în mod echitabil ...", „atunci când există un drept care poate fi pretins conform legii sau în mod echitabil, ... instanța poate să dispună, atunci când e cazul, măsuri de asigurare care să protejeze acest drept", „în opinia noastră (n.a. –*

a judecătorilor) solicitanții au acțiunea foarte temeinică pe fond.... În aceste circumstanțe, până partea adversă nu va prezenta o poziție contrară, măsurile de asigurare trebuie să existe”.

Mai nou, Decizia Curții de Apel a Angliei și Wales din 13.03.2019 în *cauza Forse & Ors vs Secarma Ltd & Ors* [2] respinge contestația depusă de pârâți împotriva actului primei instanțe prin care s-au admis măsurile de asigurare solicitate de reclamanți și printre altele menționează: *„... cauza American Cyanamid este sursa cea mai importantă cu privire la condițiile de aplicare a măsurilor de asigurare..... care sumar prevede că .... (1) Instanța trebuie să fie satisfăcută că acțiunea nu este una frivolă și lipsită de șanse, că aceasta ridică chestiuni serioase spre examinare. Dacă instanța găsește întrunită această condiție, atunci urmează a fi examinată balanța de inconveniențe ce pot apărea dacă se vor dispune sau nu măsuri de asigurare”.*

În lumina celor expuse mai sus, ne exprimăm convingerea că temeinicia *prima facie* a acțiunii reprezintă de fapt condiția de bază în admiterea unei măsuri de asigurare. În caz contrar, când instanța are în față o acțiune vădit neîntemeiată și în același timp dispune aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii doar pentru întrunirea formală a condițiilor „măsura să corespundă cu obiectul cauzei” și ipotetic „neaplicarea măsurii ar face imposibil executarea hotărârii judecătorești”, pe care instanța înțelege din start că nu o va admite, atunci instanța se face complice la o acțiune abuzivă a reclamantului, indiferent dacă cel din urmă înțelege sau nu aceasta.

Astfel, considerăm necesară și propunem introducerea acestei condiții în conținutul art.174 CPC, fie cel puțin în Hotărârea explicativă a Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 alături de celelalte condiții enumerate în pct.32 al acestei hotărâri explicative.

Referințe:

1. *Cauza Mareva Compania Naviera SA vs International Bulkcarriers SA* [1980] 1 All ER 213 accesată pe https://www.uniset.ca/other/cs4/19801-AER213.html
2. *Cauza Forse & Ors vs Secarma Ltd & Ors* [2019] EWCA Civ 215 (13 March 2019) accesată pe https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/-2019/215.html